

ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ЯК СКЛADOVA SOFT SKILLS ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «КОМП'ЮТЕРНІ НАУКИ»

Галайбіда Б. А.

Бібліографічний опис: Галайбіда Б. А. ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ЯК СКЛADOVA SOFT SKILLS ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «КОМП'ЮТЕРНІ НАУКИ» // Якість освіти в умовах змін: наукові
пошуки, педагогічна практика та предметні методики : збірник матеріалів І Всеукраїнської
науково-практичної інтернет-конференції. Кам'янець-Подільський, 2026. С. 46–50.
Видавець: ГО «Педагогічна платформа “Якість освіти”»
Оригінальні сторінки у збірнику: 46–50

УДК 378.147:004]:373-056.2/.3

*Галайбіда Богдан Анатолійович,
аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,
м. Кам'янець-Подільський, Україна*

*Науковий керівник: Бахмат Наталія Валеріївна, доктор педагогічних наук, професор, член-
кореспондент НАПН України, в.о. ректора Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський, Україна*

Актуальність проблеми. Стрімкий розвиток інформаційних технологій, цифровізація суспільства та глобалізація ринку праці висувають нові вимоги до професійної підготовки майбутніх ІТ-спеціалістів. Поряд із ґрунтовними технічними знаннями (hard skills) роботодавці дедалі більше цінують soft skills (м'які навички), які забезпечують ефективну взаємодію в команді, здатність до комунікації, критичного мислення, лідерства, адаптивності, емоційного інтелекту та відповідального прийняття рішень. Водночас сучасна ІТ-індустрія функціонує в умовах мультикультурного, міждисциплінарного та інклюзивного середовища, що зумовлює необхідність формування у майбутніх фахівців готовності до співпраці з людьми, які мають різний соціальний, культурний, мовний досвід і різні потреби. У цьому контексті інклюзивність дедалі частіше розглядається не лише як принцип організації суспільного простору, а й як важлива складова професійної компетентності та soft skills майбутніх ІТ-фахівців.

Попри значну кількість досліджень, присвячених розвитку soft skills, професійній підготовці ІТ-фахівців, аналіз наукової літератури засвідчує недостатню увагу врахуванню принципів інклюзивності у soft skills майбутніх ІТ-спеціалістів. Окремі зауваги є у працях L. Capretz, де зазначається, що сучасна програмна інженерія потребує інтеграції технічних і соціальних компетентностей, серед яких важливе місце займають інклюзивне мислення, повага до різноманітності та здатність до

ефективної взаємодії в мультикультурному професійному середовищі [1]. А. Палецька-Юкало, Т. Рак та В. Волошин розглядають розвиток soft skills IT-спеціальностей як невід'ємний компонент професійної підготовки, акцентуючи увагу на розвитку комунікації, співпраці, креативності та відповідальності [2].

Мета дослідження – визначити ключові складові інклюзивної компетентності майбутніх IT-спеціалістів та обґрунтувати необхідність включення їх до soft skills, які формуються у здобувачів вищої освіти.

Основний виклад матеріалу. Інклюзивність – це створення рівних можливостей для всіх фахівців (незалежно від їхніх фізичних чи психологічних особливостей). Вона базується на емпатії, адаптивності та повазі до різноманіття всередині команди.

Розвиток soft skills майбутніх працівників комп'ютерних спеціальностей з урахуванням їхніх функціональних обов'язків повинен враховувати такі інклюзивні аспекти:

- Емпатія та розуміння, які передбачають усвідомлення того, що кожен член команди має унікальний соціокультурний та життєвий досвід, різні когнітивні особливості та власний стиль сприйняття й опрацювання інформації. У контексті професійної діяльності IT-спеціаліста емпатія виявляється у здатності враховувати індивідуальні особливості колег і користувачів під час командної взаємодії, розподілу завдань, прийняття рішень та розроблення цифрових продуктів. Розвинене емпатійне мислення сприяє формуванню атмосфери довіри, взаємоповаги та психологічної безпеки, що є необхідною умовою ефективної співпраці в різноманітних і мультикультурних командах. Водночас розуміння відмінностей у способах комунікації та виконання професійних завдань дає змогу майбутнім IT-фахівцям адаптувати власну поведінку до потреб інших учасників командної взаємодії, запобігати виникненню конфліктів і підтримувати конструктивний діалог. Як складова soft skills, емпатія є основою розвитку інклюзивної компетентності, оскільки забезпечує готовність до співпраці без дискримінації, повагу до різноманітності та орієнтацію на створення доступного й інклюзивного професійного середовища. Саме тому розвиток емпатії має розглядатися як один із пріоритетних напрямів професійної підготовки майбутніх IT-спеціалістів, здатних ефективно працювати в умовах глобалізованого цифрового суспільства.

- Адаптивна комунікація, що передбачає здатність майбутнього IT-спеціаліста будувати професійну взаємодію з урахуванням індивідуальних особливостей, когнітивних стилів і комунікативних потреб членів команди. В умовах інклюзивного професійного середовища вона ґрунтується на розумінні того, що нейрорізноманітність впливає на способи сприйняття інформації, участь у командній роботі та організацію професійної діяльності. Тому ефективна комунікація передбачає використання доступних і зрозумілих способів передачі інформації: чітке формулювання завдань і зворотного зв'язку, структурування повідомлень, надання письмових підсумків після онлайн-зустрічей, оптимізацію тривалості нарад та уникнення інформаційного перевантаження. Адаптивна комунікація також передбачає гнучкий вибір каналів взаємодії, надання

достатнього часу для опрацювання інформації та створення умов, за яких кожен учасник команди може висловити власну думку у комфортний для себе спосіб. Розвиток цієї складової soft skills сприяє формуванню інклюзивної культури професійного спілкування, підвищує ефективність командної роботи та забезпечує продуктивну співпрацю в різноманітних і мультидисциплінарних ІТ-командах. Для майбутніх ІТ-спеціалістів адаптивна комунікація є важливою професійною компетентністю, оскільки вона забезпечує не лише якісну взаємодію з колегами, а й орієнтацію на створення цифрових продуктів, доступних для широкого кола користувачів із різними потребами та особливостями.

- Психологічна безпека, яка є важливою складовою інклюзивності та передбачає створення такого освітнього й професійного середовища, у якому кожен учасник взаємодії почувається прийнятим, шанованим і може вільно висловлювати власні думки без страху бути осміяним, дискримінованим чи покараним за помилки. Для майбутніх ІТ-спеціалістів психологічна безпека означає можливість відкрито повідомляти про власні потреби, звертатися по допомогу, пропонувати нестандартні ідеї, ставити запитання та брати активну участь у командній роботі незалежно від індивідуальних особливостей чи попереднього досвіду. Таке середовище сприяє розвитку довіри, взаємної підтримки, відкритої комунікації та конструктивного зворотного зв'язку, що є необхідними передумовами ефективної співпраці в різноманітних командах. Водночас психологічна безпека стимулює інноваційність, креативність і готовність до експериментування, оскільки учасники не бояться висловлювати нові ідеї, аналізувати власні помилки та навчатися на них. У професійній підготовці майбутніх ІТ-фахівців розвиток психологічної безпеки доцільно забезпечувати через використання партнерських моделей взаємодії між викладачем і студентами, підтримку культури взаємоповаги, впровадження командних форм навчання та формувального оцінювання. Як складова soft skills, психологічна безпека формує готовність майбутніх ІТ-спеціалістів до ефективної роботи в інклюзивному професійному середовищі, де цінуються різноманітність, взаємна довіра, відкритість до співпраці та відповідальність за спільний результат.

Висновки. Інклюзивна складова soft skills майбутніх ІТ-спеціалістів охоплює комплекс взаємопов'язаних особистісних і соціально-комунікативних характеристик, серед яких емпатія та розуміння, адаптивна комунікація, психологічна безпека, гнучкість та адаптивність, толерантність до різноманітності, здатність до командної взаємодії та соціальна відповідальність. Сукупність цих якостей забезпечує готовність майбутніх фахівців до ефективної співпраці в умовах різноманітності, конструктивного розв'язання професійних завдань, дотримання принципів недискримінації та врахування потреб усіх учасників професійної взаємодії.

Список використаних джерел

Capretz L.F. Establishing Software Engineering Design Competence with Soft Skills. International Journal of Advances in Electronics and Computer Science, 2024, 11 (8) p. 2394-2835. URL: <https://www.scribd.com/document/908807486/2408-03509v2>

Paletska-Yukalo A., Rak T., Voloshyn V. Development of Soft Skills in The Digital Age: Experience Of Higher Education Institutions. UNESCO Chair Journal Lifelong Professional Education in the XXI Century, 2024, 2(10), p. 114–126. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(10\).2024.0009](https://doi.org/10.35387/ucj.2(10).2024.0009), URL: <https://unesco-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/120>